

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Теорія держави та права»

обов'язкових компонент освітньої програми

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

08 Право (081 Право)

«Форма держави»

м. Харків

2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 2023 р. №

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. №8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 2023 р. №

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін (протокол від 18.08.2023 р. № 8).

Розробники:

1. Професор кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент **А. М. Шульга**.
2. Професор кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Погрібний І.М.**

Рецензенти:

1. Доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, кандидат юридичних наук, доцент **О. С. Передерій**.
2. Професор кафедри теорії та історії держави і права факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **І. Л. Невзоров**.

План лекції

- 1. Поняття і елементи форми держави**
- 2. Форма державного правління. Особливості форми правління в Україні.**
- 3. Форма державного устрою**
- 4. Форма державного (політичного) режиму**
- 5. Форми об'єднань держав**

Література:

- 1 Оборотов Ю. М., Завальнюк В. В., Овчиннікова А. П. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. Фенікс, 2019. С. 420.
- 2 Проблеми теорії та історії держави і права : зб. статей / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін.. Львів; К. : ЛьвДУВС, 2011. 164 с.
- 3 Кузьмін, С.А. Теорія держави та права в питаннях і відповідях : посібник. - Київ : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2015. 122 с.
- 4 Мала енциклопедія теорії держави і права. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. 368 с.
- 5 Дудаш Т. Деякі герменевтичні поняття у теоретичній та практичній юриспруденції / Т. Дудаш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 50. Львів: Вид. ЛНУ ім. Івана Франка . 2010 . С. 19-24
- 6 Дроботова Т. Правові ознаки демократичного державно-правового режиму: актуальні питання систематизації / Т. Дроботова // Юридична Україна . – 2010 . - № 1 . - С. 34 - 41.
- 7 Жаровська І. М. Громадський контроль як інтегральна складова у концепті владних відносин сучасної держави і громадянського суспільства / І. М. Жаровська // Часопис Київського університету права . 2012 . №3 . С. 14-17.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <https://rada.gov.ua> - офіційний портал Верховної Ради України.
2. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch> - єдиний веб-портал органів виконавчої влади (Урядовий портал).
3. <http://www.ccu.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. www.president.gov.ua - офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.ombudsman.gov.ua/> - офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
6. <http://www.vru.gov.ua/> - Офіційний сайт Вищої ради правосуддя.
7. <http://www.rnbo.gov.ua/> - Офіційний веб-сайт Ради національної безпеки і оборони України.
8. <https://rp.gov.ua/home/> - офіційний сайт Рахункової палати України.

Форма держави

Форма держави — це спосіб організації політичної влади, що включає форму правління, форму державного устрою, форму державного (політичного) режиму.

Якщо категорія „сутність держави” відповідає на питання: у чому заключається головне, закономірне, визначальне в державі, то категорія „форма держави” — хто і яким чином здійснює владу в суспільстві, як влаштовані і діють у ньому державно-владні структури, за яким принципом об’єднано населення на даній території, яким чином воно пов’язане через різноманітні територіальні і політичні утворення з державою в цілому, за допомогою яких методів і засобів здійснення державної влади.

Форма держави — це її будова, на яку впливають соціально-економічні, природні, кліматичні умови, національно-історичні, релігійні особливості, культурний рівень суспільства.

Елементами форми держави є:

1) **форма правління** характеризує порядок утворення і організації вищих органів державної влади, їх взаємовідносини між собою і населенням;

2) **форма державного устрою** відображає територіальну структуру держави, співвідношення між державою в цілому та її складовими територіальними одиницями;

3) **політичний (державний) режим** являє собою систему методів, способів і засобів здійснення державної влади.

Категорія „форма держави” є штучно сконструйованим поняттям. Введення її в науковий обіг — спроба з різних сторін і в той же час комплексно розглянути організацію і функціонування держави, і перш за все — формування і діяльність його вищих органів.

Форма державного правління. Особливості форми правління в Україні.

Форма державного правління — це організація вищих органів державної влади, їх структура, порядок утворення, розподіл компетенції і взаємовідносин з населенням.

За формами правління держави розподіляються на ***монархії і республіки***.

Загальні ознаки монархії:

- 1) влада передається у спадщину (як правило— від батька до сина за принципом майорату);
- 2) влада здійснюється безстроково;
- 3) монарх у своїх рішеннях не залежить від населення;
- 4) монарх приймає рішення від свого імені;
- 5) монарху належить право приймати рішення про створення, реорганізацію чи ліквідацію державних органів;
- 6) монарх є верховним головнокомандуючим збройних сил.

Монархи користуються титулом (родовим званням), який у різних країнах має різні назви (король, цар, імператор, шейх і т.д.). Монархічна форма правління досить різноманітна, причому настільки, що на кожному з вказаних ознак можна знайти виключення.

В залежності від об'єму повноважень монархії поділяються на ***абсолютні (необмежені) і обмежені***.

Абсолютні монархії характеризуються зосередженням всієї повноти влади в руках монарха, юридичних обмежень повноважень монарха не існує. В абсолютній монархії відсутні представницькі установи народу. Цей різновид форми правління є найбільш характерний для держав з різними видами авторитарного політичного режиму. В теперішній час абсолютна монархія — досить рідка форма правління. Абсолютна монархія історично вже себе вичерпала. Відповідно до конституцій деяких держав Сходу вся

влада — законодавча, виконавча, судова — походить від монарха, а його повноваження практично необмежені. Вважається, що він наділяється ними від Бога, а тому вся влада монарха носить *теократичний характер*. Найбільш характерні риси абсолютної монархії притаманні Бахрейн, Кувейту, Брунею, Катару та деякими іншими державами.

В обмежених монархіях влада монарха юридично обмежена практично у всіх сферах діяльності. Як правило, в обмежених монархіях реалізується принцип розподілу влади. Залежно від того, наскільки обмежена влада монарха, розрізняють *парламентську (конституційну)* і *дуалістичну* монархію.

Парламентська монархія є характерною для сучасних індустріально розвинених держав демократичним політичним режимом (Великобританія, Бельгія, Норвегія, Швеція, Нідерланди, Японія). Монарх здійснює владу традиційно, символічно. В парламентських державах монарх, формально, є главою держави. Фактично він здебільшого виконує офіційно-представницькі функції і є символом єдності нації. Монарх і його родина, традиційно, беруть участь у проведенні державних свят, опікуються справами культури, освіти, займаються благодійністю. Вся повнота виконавчої влади зосереджується у руках прем'єр-міністра і його кабінету, персональний склад якого формується парламентом. Уряд підзвітний лише парламенту.

У сучасних обмежених монархіях монарх і його родина утримуються за рахунок державного бюджету. Грошова сума, яка виділяється на утримання монарха і його родини називається цивільний лист. Ще однією узагальненою рисою сучасних монархій є те, що монархи часто зберігають за собою найвищі військові звання не маючи при цьому спеціалізованої військової освіти і підготовки.

Дуалістична монархія являє собою первинну форму обмеженої монархії. Ця форма правління характеризується тим, що у державі існує два впливових владних центри — монарх і парламент. Монарх є главою

виконавчої влади, верховним головнокомандуючим. Монарх формує персональний склад уряду, має право абсолютного вето, уповноважений розпускати парламент, вводити надзвичайний стан, визначати пріоритети зовнішньополітичної діяльності. Парламенту ж, незалежно від монарха, належить право розробляти й приймати бюджет.

В цілому можна заключити, що в дуалістичних монархіях провідна роль в управлінні державними справами залишається за монархом. В теперішніх час „класичних” дуалістичних монархій не існує. Вони були характерні для часів існування в Європі держав зі станово-представницьким устроєм життя в XII – XIV століттях. Фактично з 1905 року по 1917 рік Росія також була дуалістичною монархією.

Республіка — форма правління, при якій верховна влада в державі здійснюється вищими органами влади, які формуються населенням в результаті проведення виборів.

Ознаки республіки:

- 1) виборність органів влади (тобто представницький характер державної влади)
- 2) залежність виборних органів влади від виборців (населення)
- 3) народ є єдиним джерелом влади
- 4) повноваження вищих органів влади обмежуються певним строком з метою запобігання можливої узурпації влади.

В залежності від характеру взаємовідносин між законодавчою та виконавчою владою розрізняють **парламентську, президентську і парламентсько-президентську республіку**. Основним критерієм, за яким розрізняють різновиди республік є фактор формування, підзвітності і відповідальності уряду.

Парламентська республіка характеризується підпорядкуванням виконавчої влади законодавчій. Парламент формує уряд, який є відповідальним перед ним. В парламентській республіці вибори одночасно вирішують питання про склад і парламенту і уряду. Крім того, вказана

форма правління передбачає існування посади президента, який формально є головою держави, однак не є відповідальним за результати діяльності уряду. Функції президента здебільшого зводяться до представництва держави у сфері зовнішньої політики. Формально, президент є верховним головнокомандувачем збройних сил. Найбільш вагомий вплив в державі має глава уряду — прем'єр-міністр (у Німеччині — Федеральний канцлер). Прем'єр-міністр обирається на посаду парламентом. У більшості випадків він є лідером партії, котра в парламенті формує більшість. Слід відмітити, що парламентських республік сьогодні в світі не дуже багато. Це ФРН, Італія, Індія, Фінляндія, Угорщина, Чехія, Словаччина, Естонія та деякі інші країни.

Президентська республіка вирізняється тим, що домінуючу роль в державному апараті займає президент, уповноважений формувати вищі органи виконавчої влади, які є йому підзвітними і не несуть відповідальності перед парламентом. Президент одноособово призначає міністрів і є, формально, головою виконавчої влади, посада прем'єр-міністра взагалі відсутня (США). В президентських республіках президент наділений низкою важливих державно-владних повноважень: наділений правом законодавчої ініціативи, призначає референдум, вводить надзвичайний стан, вирішувати окремі найбільш важливі персональні справи (помилування, нагородження, надання громадянства), є верховним головнокомандуючим збройних сил, представляє державу на міжнародній арені. Яскравими прикладами президентської республіки є Бразилія, Аргентина, Мексика, Зімбабве, Нігерія, Філіппіни. Парламент не має права звільняти міністрів.

Парламентсько-президентська республіка є однією з найбільш складних форм здійснення державної влади. Голова держави – президент – пропонує персональний склад уряду (перш за все посаду прем'єр-міністра) на затвердження парламентом. Виконавча влада у даному типі республіки належить одночасно як президентові так і прем'єр-міністрові. При цьому

уряд може одночасно бути підзвітним парламенту і підконтрольний президентові. Президент має право головувати на засіданнях уряду. Президент і парламент в парламентсько-президентських республіках обирається всенародним голосуванням. Прикладами змішаних республік є Франція, Російська Федерація.

Особливості форми правління в Україні. За формою правління Україна є парламентсько-президентською республікою. Поряд з цим, українській моделі парламентсько-президентської республіки притаманно кілька особливих рис.

По-перше, хоча президент наділений широким спектром повноважень, його вплив на формування складу уряду є фактично номінальним. Відповідно до ст. 114 Конституції України, Президент України вносить подання на розгляд Верховної Ради України про призначення Прем'єр-міністра, яка перед цим пропонується йому коаліцією депутатських фракцій парламенту. При цьому Президент не має право відхилити запропоновану кандидатуру Прем'єр-міністра.

По-друге, персональний склад уряду формується Верховною Радою за поданням Прем'єр-міністра. Так, після призначення на посаду, голова уряду України вносить до Верховної Ради подання про призначення інших членів Кабінету Міністрів. Міністр оборони України і Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України. Це обумовлено статусом Президента як Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України (п. 14 ст. 106 Конституції України), а також його керуючою роллю в зовнішньополітичній діяльності держави (п. 3 ст. 106 Конституції України).

По-третє, формально, уряд в Україні відповідальний перед Президентом, але підконтрольний і підзвітний Верховній Раді (ст. 113 Конституції України). Проте Президент не наділений повноваженнями щодо припинення діяльності уряду. Відповідно до п. 15 ст. 106 Конституції України Президент має право лише зупиняти дію актів Кабінету міністрів з

мотивів невідповідності Конституції України. Лише парламент України може відправити у відставку уряд в разі прийняття резолюції недовіри Кабінету Міністрів України (ст. 115 Конституції України).

Форма державного устрою

Форма державного устрою — це політико-територіальний устрій держави, характер взаємовідносин між центральною і місцевою владою.

За формами державного устрою розрізняють прості і складні держави.

1) **унітарна держава** — проста, єдина держава, що складається з адміністративно-територіальних одиниць одиницями які не мають ознак державного суверенітету: в ньому існує єдина система вищих органів і єдина система законодавства, як, приміром, в Польщі, Франції). Унітарні держави поділяються на адміністративно-територіальні одиниці, які не наділені політичною самостійністю, хоча в економічній, соціальній, культурних сферах можуть наділятися значною компетенцією. Як правило, адміністративно-територіальні одиниці мають однаковий юридичний статус і рівне положення по відношенню до держави в цілому. Такий унітарний

устрій називається *симетричною унітарною державою*. Якщо ж на тій чи іншій території існують досить виражені національні чи культурно-історичні особливості, які обумовлюють специфічні погляди до управління даною територією, може мати місце політична чи адміністративна автономія. Такі держави визначають як *асиметричні унітарні держави*.

За ступенем залежності місцевих органів від центральної влади унітарні держави поділяються на ***централізовані*** (місцеві органи влади повністю формуються вищестоячим органом влади), ***децентралізовані*** (місцеві органи влади мають певну самостійність у вирішенні питань внутрішнього життя) та ***змішані*** (присутні ознаки як централізованої унітарної держави, так і децентралізованої). Унітарними державами є Франція, Білорусь, Україна

Україна відповідно до ст. 1 Конституції є унітарною державою. Унітарний устрій України вирізняється певною особливістю, адже до складу держави входить Автономна Республіка Крим, яка згідно ст. 134 Конституції України є невід'ємною частиною України. Ця обставина дає підстави називати унітарну форму державного устрою України асиметричною.

2) ***федеративна держава*** — складна, союзна держава, частини котрої є державними утвореннями і характеризуються наявністю в тій чи іншій мірі державного суверенітету і іншими ознаками державності. Нарівні з вищими федеральними органами і федеральним законодавством існують вищі органи і законодавство суб'єктів федерації, як, приміром, в Російській Федерації і США. В залежності від принципу утворення розрізняють ***національно-державні федерації***, які формуються з урахуванням національних особливостей населення (Бельгія, Ефіопія), ***адміністративно-територіальні федерації***. Вони формуються відповідно встановленого адміністративно-територіального поділу держави (Мексика, Австралія).

На початок ХХІ століття в світі налічується близько двадцяти федерацій. Це, в більшості своїй, великі держави, розташовані на всіх материках — Австрія, ФРН, Індія, Малайзія, Нігерія, Танзанія, Канада, Мексика, Аргентина, Бразилія, Австралія.

Форма державного (політичного) режиму

Державний (політичний режим) — це сукупність прийомів і методів, за допомогою котрих здійснюється державна влада. Всілякі зміни, які відбуваються в сутності держави відповідного типу, перш за все відображаються на його режимі, а він впливає на форму правління і форму державного устрою.

Згідно однієї точки зору поняття „політичний режим” і „державний режим” можна розцінювати як тотожні. Відповідно до іншого підходу поняття „політичний режим” є ширшим за змістом, аніж поняття „державний режим”, так як включає в себе не лише методи і прийоми здійснення державної влади з боку держави, а й з боку політичних партій і рухів, громадських об’єднань, організацій.

Політичний режим — це динамічна, функціональна характеристика політичної системи. Категорії „державний режим” і „політична система” тісно пов’язані між собою. Якщо перша показує увесь комплекс інститутів, які беруть участь в політичному житті суспільства і в здійсненні державної влади, то друга — як ця влада здійснюється, як діють дані інститути (демократично чи недемократично).

Поняття державного (політичного) режиму є ключовим для формування уявлення про основні системи влади. Саме виходячи з політичного режиму судять про організацію державного устрою. Державний режим характеризує визначений політичний клімат, існуючий в тій чи іншій країні в конкретний період її історичного розвитку.

Поняття „державний режим” включає в себе наступні риси:

- ступінь участі народу в механізмах формування державної влади, реалізації влади безпосередньо народом;
- співвідношення прав і свобод людини і громадянина з правами держави;
- гарантованість прав і свобод особи;
- положення засобів масовою інформації, ступінь гласності в суспільстві і прозорості функціонування державного апарату;
- місце і роль недержавних структур в політичній системі суспільства;
- співвідношення між законодавчою та виконавчою гілками влади;
- характер правового регулювання (стимулюючий, обмежувальний) стосовно громадян і посадових осіб;
- тип політичної поведінки та характер політичного лідерства;
- облік інтересів меншості при прийнятті політичних рішень;
- домінування визначених методів державного впливу (переконання, примус);
- ступінь верховенства закону у всіх сферах суспільного життя;
- принципи взаємовідносин суспільства і влади;

- політичне і юридичне положення і роль в суспільному житті силових структур держави (армія, поліція, органи державної безпеки);
- міра і ступінь політичного плюралізму, в тому числі й багатопартійності;
- існування реальних механізмів притягнення до політичної і юридичної відповідальності посадових осіб, включаючи вищих.

В теорії держави і права традиційно розрізняють два види державного режиму: демократичний і антидемократичний.

Демократичний режим являє собою стан політичного життя суспільства, при якому державна влада здійснюється відповідно до принципів широкої і реальної участі громадян та їх об'єднань у формування державної політики, створенні та діяльності державних органів, додержанні прав і свобод людини.

Демократичний режим характеризується:

- наявністю громадянського суспільства;
- наявністю гарантованих прав і свобод людини громадянина;
- контролем населення за прийняттям політичних рішень;
- реальною можливістю народу безпосередньо впливати на формування органів державної влади;
- реальним втіленням принципу розподілу державної влади на три гілки (законодавча, виконавча, судова);
- політичним, ідеологічним, релігійним плюралізмом;
- основним пріоритетом в функціонуванні правоохоронних органів є повноправний захищений громадянин (людина).

Як підвиди демократичного державного режиму, виокремлюють *ліберально-демократичний* (характеризується формальним декларуванням широкого переліку прав і свобод громадян, які внаслідок слабкого економічного розвитку і низького рівня культурного розвитку більшості населення не дотримуються, так як відсутні реальні механізми їх втілення в життя), *радикально-демократичний* (характеризується постійним

введенням нових форм реалізації державної влади, використанням рішучих заходів для підвищення ефективності державного управління), **консервативно-демократичний** (побудований на переважному застосуванні таких принципів державного управління, які склалися історично, отримали закріплення у свідомості суспільства, є характерними саме для цієї держави, що не бажає перейти до нових форм і методів державного управління).

Україна за формою державного режиму є демократичною державою (ст. 1 Конституції України).

Антиподом демократичному режиму є антидемократичний режим, який, в свою чергу розподіляється на **авторитарний і тоталітарний**.

Авторитарний режим — державно-політичний устрій, при якому політична влада здійснюється конкретною особою (представником класу, партії, елітної групи) при мінімальній участі народу в управлінні державними справами. Головною характеристикою даного режиму є авторитаризм як метод управління. Прикладами авторитарних режимів є період перебування при владі в Чилі Августо Угаре Піночета в 1973-1989 рр., правління Франсіско Баамонде Франко в 1939-1975 рр.). Основними ознаками авторитарного режиму є концентрація всієї влади в руках однієї особи, ігнорування принципу розподілу влади на три гілки, обмежена роль представницьких органів влади (хоча вони можуть існувати), в якості методів державного управління домінують командно-адміністративні, відсутні єдина політична ідеологія, підпорядкування судових органів особі, яка перебуває при владі. У більшості випадків різновидами авторитарних режимів є революційний режим (спрямований на зміну типу суспільно-політичного розвитку) і стабілізаційний (спрямований на збереження існуючого типу суспільно-економічного розвитку). Особливим різновидом авторитаризму є військова диктатура (як правило, носить тимчасовий, вузько груповий характер).

Тоталітарний режим характеризується контролем держави над усіма галузями суспільного життя, повним підкоренням населення політичній владі і єдиній ідеології. Основними ознаками тоталітарного режиму є: глобальне всевладдя над усіма сферами суспільного життя, повним відчуженням суспільства від політичної влади, монопольним державним контролем над культурно-духовною, економічною, творчою сферами життя суспільства, знаходженням в державній власності всіх великих об'єктів господарського сектору, широке застосування в державному управлінні методів примусу аж до фізичного знищення громадян, всевладність однієї політичної партії та ідеології, ігнорування прав і свобод людини і громадянина, здійснення державної влади відповідно до власного переконання лідера партії та його найближчого оточення. В сучасній літературі традиційними прикладами тоталітарних режимів є Німеччина періоду перебування при владі Націонал-соціалістичної партії Німеччини (на чолі з Адольфом Гітлером) в 1933-1945 рр., Радянський Союз з 1922 по 1991 рр., Корейська Народно-Демократична Республіка (КНДР).

Форми об'єднань держав

Класичним прикладом форми об'єднання держав є **конфедерація** — тимчасовий союз держав, що утворений для досягнення політичних, військових, економічних та інших цілей. Конфедерація в цілому не володіє суверенітетом, так як відсутній загальний для об'єднаних суб'єктів центральний державно-управлінський апарат і єдина система законодавства. В межах конфедерації можуть створюватися союзні органи, однак лише за тими проблемами, заради вирішення котрих вони об'єдналися, і лише координуючої якості. Конфедерації являють собою тимчасові міждержавні утворення і існують порівняно нетривалий період часу: вони або розпадаються, або перетворюються в федеративні держави.

Останнє, наприклад, відбулося зі Швейцарією, котра з конфедерації Швейцарський союз (1815-1848 рр.) трансформувалася в федерацію. Світова практика доводить, що створення конфедерацій є довго триваючим процесом. Так, найбільш потужна в економічному плані конфедерація держав — Європейський Союз — почав формуватися ще в середині ХХ століття і досі переживає процес інституційної трансформації. Європейський Союз (англ. European Union, EU) - економічний та політичний союз, що об'єднує 27 незалежних держав-членів, котрі розташовані в Європі.

Наприкінці ХХ століття в світі з'явилася нова форма асоційованого державного об'єднання, яка названа *співдружністю* держав. Прикладом може слугувати Співдружність Незалежних Держав (СНД), яка була утворена після розпаду СРСР. Ця форма ще більш аморфна і невизначена, аніж конфедерація. Рішення про утворення СНД було прийнято керівниками Республіки Білорусь, Російської Федерації та України, які 8 грудня 1991 р. підписали Угоду про створення СНД. У подальшому 21 грудня 1991 р. глави одинадцяти суверенних пострадянських держав підписали Протокол до цієї Угоди, у якому підкреслили, що відповідні держави на рівноправних засадах утворюють СНД (Верховна Рада України ратифікувала зазначену Угоду 10 грудня 1991 р.).

Контрольні питання

1. *Визначте структурні елементи „форми держави”?*
2. *Що таке форма державного правління?*
3. *Що насамперед відрізняє монархічне державне правління від республіканського?*
4. *Що таке форма державного устрою?*
5. *Що насамперед відрізняє унітарний державний устрій від федеративного?*
6. *Що таке форма державного режиму?*
7. *Що насамперед відрізняє демократичний державний режим від недемократичного?*
8. *Яка форма держави притаманна Україні?*
9. *Чи має Україна ознаки «змішаної республіки»?*
10. *Що таке конфедерація?*

